

2025 ЖЫЛҒЫ ҚАҢТАР
ЖАМБЫЛ СУ МКК
ЕУРОПАЛЫҚ ҚАЙТА ҚҰРУ ЖӘНЕ ДАМУ БАНКІ

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ТАРАЗ ҚАЛАСЫНДАҒЫ КӘРІЗДІК ТАЗАРТУ ҚОНДЫРҒЫЛАРЫН ЖАҢҒЫРТУ ЖОБАСЫ

Жария консультациялар туралы Қорытынды Есеп

АДРЕС CECT Consulting, inženiring in
svetovanje d.o.o.
7b Ankaranska str
6000 Koper
Slovenia

ТЕЛ/ФАКС +386 59 052 423
www.cect.eu

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ТАРАЗ ҚАЛАСЫНДАҒЫ КӘРІЗДІК ТАЗARTУ ҚОНДЫРҒЫЛАРЫН ЖАҢҒЫРТУ ЖОБАСЫ

Жария консультациялар туралы Қорытынды Есеп

2025 жылғы 27 қаңтар

МАЗМҰНЫ

1	Кіріспе	4
2	Консультациялық процесс	7
3	Талқылауға арналған негізгі сұрақтар мен тақырыптар	10
4	Өткізілген консультациялар қорытындысы бойынша нәтижелер мен шешімдер	12

1 Кіріспе

Тараз қаласы Қазақстанның оңтүстік бөлігінде орналасқан. Толығымен қала әкімдігінің меншігіндегі «Жамбыл су» («Компания») мемлекеттік коммуналдық кәсіпорны (МКК) қаладағы орталықтандырылған ауыз сумен жабдықтау және кәріз қалдықтарын басқару қызметтерін көрсететін жалғыз жеткізуші болып табылады.

2022 жылдың қорытындысы бойынша Тараз қаласының тұрғындарының саны 427,4 мың адамды құрады. Компанияның қызмет көрсету аймағында 303 224 тұрғын бар. 298 150 тұрғынды Компания сумен қамтамасыз етеді және 200 139 адам кәріз қалдықтарын жинау қызметін пайдаланады.

Сумен жабдықтау және кәріз қалдықтарын жинаудың жалпы көлемі сәйкесінше 20 млн.м³ және 17,7 млн.м³ құрайды.

Тараз қ. КТҚ жаңғырту жобасы 2019 жылы Қазақстан Үкіметі бастамашылық жасаған жаңғырту жөніндегі жалпыұлттық бағдарламаның бір бөлігі болып табылады. Бұл жобаны жүзеге асыру арқылы Компания қалалық ағынды суларды жергілікті экологиялық стандарттарға, сондай-ақ ЕО нұсқауларына сәйкес тазарта алады.

ЕҚДБ жобаның техникалық-экономикалық негіздемесін әзірлеу үшін CECT Консалтинг Инжиниринг (CECT Consulting inženiring in svetovanje d.o.o., Словения) компаниясын («Кеңесші») тартты және Басым Инвестициялық Бағдарламаны (БИБ) анықтауды тапсырды. Тапсырманың бір бөлігі ретінде Кеңесші ATMS Solutions Ltd. бірлесіп жобамен байланысты экологиялық және әлеуметтік аспектілерге зерттеу жүргізді.

Жоба ЕҚДБ-ның 2019 жылға арналған Экологиялық және әлеуметтік саясаты (ЭЭС) бойынша А санаты ретінде жіктеледі, себебі ол тұрғындардың (адамдардың) 150 000 баламалы санынан асатын өткізу қабілеті бар жаңа ауқымды кәріздік тазарту қондырғыларын (КТҚ) қамтиды. ЕҚДБ Саясатына және Жобаны жүзеге асыруға қойылатын талаптарға (ЖЖҚТ) сәйкес Қоршаған ортаға және әлеуметтік салаға әсерді бағалаудың (ҚОЖЭСӘБ) жан-жақты есебін әзірлеуді талап етеді.

2023 жылдың мамыр-қараша айларында Экологиялық және әлеуметтік бағалау (ЭӘБ) жүргізілді. Бағалау келесі нәтижелерді қамтыды.

- Экологиялық және әлеуметтік аудит (Тараз қ. сумен жабдықтау жобасына 2015 жылғы ESDD бойынша жаңартылған ақпарат),
- Мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу жоспарын (МТӨЖ) және Экологиялық және әлеуметтік іс-шаралар жоспарын (ЭӘІЖ) қоса алғанда, ҚОЖЭСӘБ ауқымын алдын ала анықтау.

ҚОЖЭСӘБ бойынша жұмыстардың алдын ала көлемін анықтағаннан кейін консультантқа ҚОЖЭСӘБ толық көлемде дайындау тапсырылды. ҚОЖЭСӘБ шеңберінде Консультант мынадай құжаттарды ұсынуы тиіс:

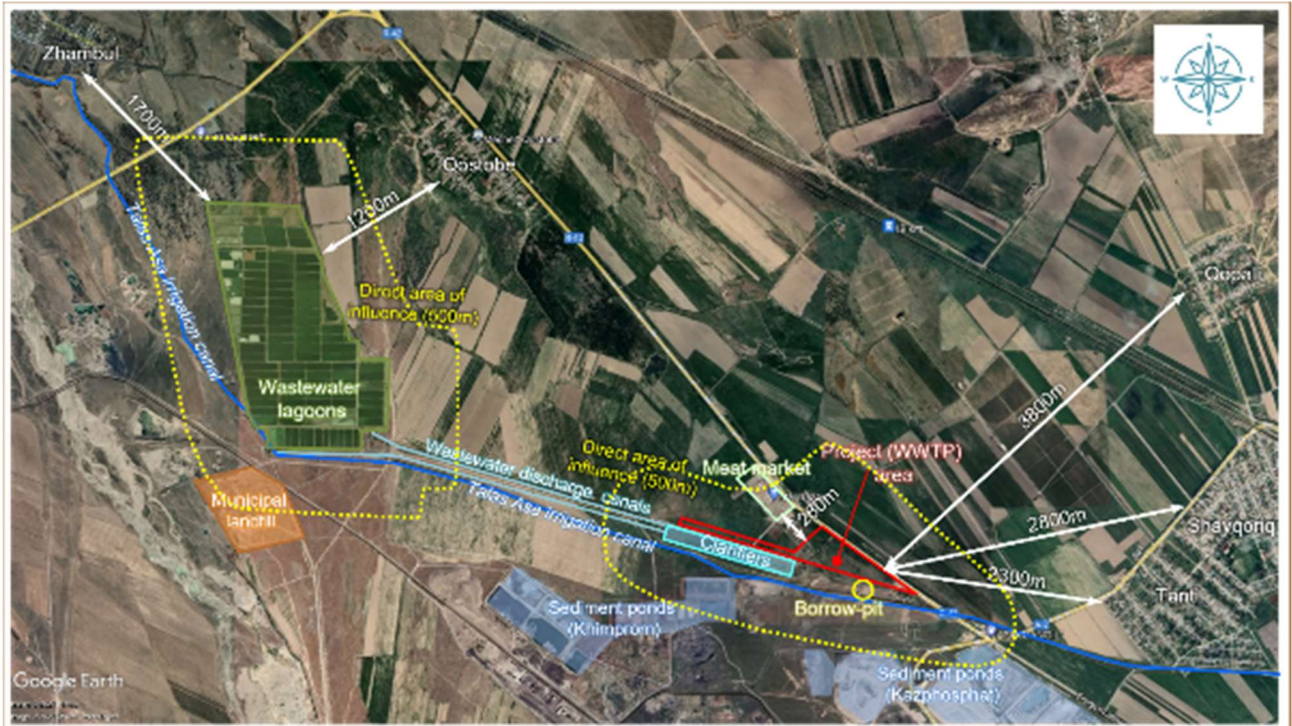
- ҚОӘБ бойынша жұмыс көлемін бағалау есебі,
- Қоршаған ортаға және әлеуметтік салаға әсерді бағалау есебі (ҚОЖЭСӘБ),
- Мүдделі тараптарды өзара әрекеттесудің жаңартылған жоспары (МТӨЖ),
- ЖЖҚТ сәйкестік кестесі,
- Жаңартылған Экологиялық және әлеуметтік іс-шаралар жоспары (ЭӘІЖ),
- Техникалық емес түйіндеме (ТЕТ).

Тараз қаласындағы кәріз жүйесі 1962 жылы пайдалануға берілген. Ол нөсерлі кәріз жүйесінен окшауланған тұрмыстық және өндірістік қалдықтарды жинауға арналған желі ретінде жобаланған. Бөлек басқарылатын нөсерлі кәріз жүйесі негізінен жол бойында орналасқан ашық суағарлар мен арналардан тұрады. Қаланың ағынды суларды бұру желісінің жалпы ұзындығы шамамен 294 км құрайды.

Жинақтауыш тоғандарға жалпы ауданы 14 га 12 бөлімше кіреді. Сүзгі тұндырғыштарына жалпы ауданы 217.1 га 112 бөлімше кіреді. Сүзгілік тұндырғыштар 1963-2022 жылдары салынған.

Сүзгілік тұндырғыштардың өткізу қабілеті тәулігіне 43 мың м³ құрайды. Алайда, операциялық персоналдың мәліметі бойынша, тәуліктік ағызудың ретсіздігі, жер асты суларының сінуін және жаңбыр суының артық болуын есепке алғанда, кәріз суларының нақты түсу көлемі тәулігіне шамамен 60 – 65 мың м³ (ең жоғарғы мәні тәулігіне 80 мың м³ құрайды). Осылайша, сүзгілік тұндырғыштар тұрақты гидравликалық шамадан тыс жүктеме режимінде жұмыс істейді, нәтижесінде суды тазартудың қажетті сапасы қамтамасыз етілмейді, бұл өз кезегінде жер асты суларының ластануына әкеледі және халықтың денсаулығына айтарлықтай қауіп төндіреді.

1-сурет: КТҚ құрылыс алаңының, сондай-ақ қолданыстағы ағынды суларды сүзгілеу тұндырғыштарының орналасу жоспары

Тараз қаласы тұрғындарының көбеюін, сондай-ақ кәріздік қалдықтарды жинау қызметтеріне қолжетімділікті арттыруды ескере отырып (ағымдағы мәннен 2040 жылы 53%-дан 77%-ға дейін) ағынды суларды тазарту қондырғыларына жеткізілетін ағынды сулардың көлемі 2028 жылы (КТҚ пайдалануға беру) тәулігіне 70 000 м³ бастап біртіндеп ұлғая береді, және 2040 жылы жобалық қуатына (тәулігіне 80 000 м³) жетеді.

Жоба және құрамдас нысандары

Жоба: Жобаның Басым инвестициялық бағдарламасы (БИБ) тәуліктік өнімділігі 80 000 м³/тәулікті құрайтын жаңа КТҚ құрылысын болжайды. (300 000-нан астам халық эквивалентінен (ХЭ)) сарқынды сулар мен сарқынды суларды тазарту бойынша ұлттық және ЕО талаптарына сәйкес келеді және егжей-тегжейлі жобалауды, жаңа КТҚ үшін жабдықты сатып алуды, құрылыс жұмыстарын, жаңа КТҚ қызмет көрсетуге арналған жабдықты, іске қосу және іске қосу шығындарын қамтиды, орнатуды қадағалау, техникалық қадағалау - мұның бәрі ЕҚДБ ЖЖҚТ талаптарына сәйкес болуы керек.

Ағынды қалдықтардың түнбасын (сазын) қайта өңдеу биогенді заттарды алып тастай отырып, көп сатылы үздіксіз биологиялық тазарту болып табылады. Тазалау процесі мыналарды қамтиды:

- Механикалық экрандарды қолдану арқылы ірі қатты заттарды жою;
- Газдалған құм ұстағыштардағы құмды кетіру;
- Азот пен фосфорды біріктіріп жою арқылы биологиялық өңдеу;
- Екінші реттік резервуарларды шөгінділердің седиментациясы;
- Дөрекі қоспалар мен органикалық заттардың концентрациясын азайту үшін дискілік микрофилтрлерді қолдану арқылы қосымша тазарту;
- Тазартылған ағынды суларды УК-дезинфекциялау.

Өңдеу кезінде пайда болатын жауын-шашын механикалық түрде ағып, содан кейін компосттау орындарына жиналады. Компосттау аяқталғаннан кейін олар тыңайтқыш ретінде пайдаланылады. Анаэробты ыдырау және алынған биогазды пайдалану нұсқасы да қарастырылды, бірақ қабылданбады, өйткені бұл жағдайда алынған тұнбадағы органикалық көміртектің төмен мөлшері мұндай баламаның қолайлы тиімділігін қамтамасыз етпейді.

Көршілес объектілер: Жоба бойынша кеңейтілген жұмыс көлемі сонымен қатар қолданыстағы сүзу алаңдарын қалпына келтіруді, кәріз сорғы станциясын қайта құруды және мемлекеттік қорлар арқылы жергілікті бюджеттен қаржыландырылатын КТҚ сыртқы электрмен жабдықтауды қамтиды. Бұл инвестициялар ҚОЖӘС елеулі әсер етумен байланысты болмайды және ұлттық заңнамаға, оның ішінде ҚОӘБ-ға қойылатын жергілікті талаптарға, озық халықаралық салалық тәжірибеге (ОХСТ) және ЕҚДБ ЖЖҚТ мақсаттарына сәйкес іске асырылатын болады. Осы компоненттер үшін Компания Тараз қаласының әкімдігімен және тиісті коммуналдық қызметтерді жеткізушілермен бірлесіп жауапты болады.

Қолданыстағы сүзу өрістері тазартылған ағынды суларға арналған герметикалық сақтау бассейніне айналады. Қайта өңдеуден кейін жер сорғылары ішінара апаттық тоғандарға айналады және ішінара қалпына келтіріледі. Жинақталған ағынды сулар сүзу өрістерінен шығарылып, КТҚ бағытталады. Түбіндегі шөгінділердің қалдықтары табиғи түрде кептіріліп, жойылады, қалдықтарды көму орындары немесе химиялық талдау нәтижелеріне байланысты қосымша ретінде пайдаланылады.

Қуаты тәулігіне 1,000 м³ «Самарқанд» КСС сол жерде ұқсас жұмыс параметрлері бар жаңа модульдік сорғы станциясымен ауыстырылады. Жаңа жер учаскесін бөлу қажет емес, ескі құрылыстарды бұзу кезінде шудың қысқа мерзімді (бірнеше күн) әсерінен басқа, СС учаскесінде қоршаған ортаға қандай да бір әсер күтілмейді.

Электр энергиясымен қамтамасыз ететін 35 кВ электр беру желісі (ЭБЖ) жергілікті энергиямен жабдықтау компаниясы басқаратын қолданыстағы тарату қосалқы станциясынан салынатын болады. Желінің ұзындығы шамамен 5 км. Ол стандартты бетон тіректерінде әуе желісі ретінде салынады. Әкімдіктің алдын ала келісімі бойынша ЭБЖ негізінен ирригациялық канал бойымен қара жол жиегімен өтетін болады. Желінің нақты бағыты егжей-тегжейлі жобалық құжаттаманы әзірлеу кезінде анықталады.

2-сурет. Тараз қ. КТҚ негізгі жоспары

2 Консультациялық процесс

Ұлттық ҚОӘБ шеңберіндегі консультациялық процесс

Ұлттық ҚОӘБ шеңберінде мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу процесі ҚР Экологиялық кодексіне және тиісті ұлттық заңнамаға толық сәйкес жүзеге асырылды¹.

Қоғамдық тыңдау туралы хабарлама келесілер арқылы жіберілді:

- Бірыңғай экологиялық портал² (скриншот 1-қосымшада келтірілген),
- Жамбыл облысы әкімдігінің Табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу департаментінің сайты,
- БАҚ-тағы хабарландырулар («Ақ жол» газеті 11.09.2023 ж. №128 (19395) (қазақ тілінде), «Знамя труда» газеті 07.11.2023 ж. №126 (19340) (орыс тілінде), «Тараз 24» телеарнасы арқылы (06.11.2023 ж. бастап көрсетіледі) (1-қосымшада көрсетілген),
- Облыстық әкімшіліктердегі хабарландыру тақталары, сондай-ақ «Жамбыл СУ» мекемелерінде арнайы бөлінген орындардағы хабарландыру тақталары.

Әлеуетті әсер ету туралы есеп (ҚОӘБ есебі), сондай-ақ жалпы қорытындылар ҚОӘБ негізгі қорытындылары мен шешімдерін жұртшылыққа және басқа да мүдделі тараптарға ашу үшін Бірыңғай экологиялық порталға жүктелді³.

Қоғамдық тыңдаулар 13.12.2023ж. «Жамбыл СУ» ғимаратында өтті. Қоғамдық тыңдауды Жамбыл облысы әкімдігінің Табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу департаментінің өкілі жүргізді. Оған ҚОӘБ кеңесшісінің өкілдері, «Жамбыл су» мекемесінің қызметкерлері және Тараз қаласының тұрғындарын қосқанда 14 адам қатысты. Облыстық әкімшіліктің лауазымды тұлғасы қол қойған қоғамдық тыңдау хаттамасына сәйкес, қатысушылар тарапынан ұсынылған құжаттардың сапасы мен таныстыруға, толықтығы мен қолжетімділігіне қатысты ескертулер болмаған.

Ұлттық ҚОӘБ бойынша оң қорытындыны Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігінің Экологиялық реттеу және бақылау комитеті берді (РК)⁴.

ҚОЖӘСӘБ процесі шеңберіндегі консультациялар

Жұмыс көлемін анықтау кезеңіндегі консультациялар

ҚОЖӘСӘБ ауқымын анықтау кезеңінде консультациялар процесінің бөлігі ретінде Консультант қоршаған ортаны реттеуге, рұқсат беруге және Жобаның мониторингіне жауапты негізгі мемлекеттік органдармен талқылаулар өткізді. Атап айтқанда, келесі семинарлар/кеңестер өткізілді.

«Қазақстан Республикасы Су ресурстары және ирригация министрлігі Су шаруашылығы комитетінің Су ресурстарын пайдалану мен қорғауды реттеу жөніндегі Шу-Талас бассейндік инспекциясы» мемлекеттік мекемесі.

Күні: 15.02.2024

Қатысушылар:

- Талғат Ибраев мырза, Инспекция директоры
- Венера Карим ханым, экология бойынша «Жамбыл СУ» сарапшысы

¹ «Қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларын бекіту туралы» ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің міндетін атқарушының 03.08.2021ж. №286 бұйрығы.

² <https://ecoportal.kz/Public/PubHearings/PublicHearingDetail?hearingId=16326>

³ <https://ecoportal.kz/Public/PubHearings/LoadFile/126606>

⁴ Заключение по отчету об оценке воздействия на окружающую среду проекта «Модернизация канализационных очистных сооружений г. Тараз» No KZ44VX00279451 от 09.01.2024

- Сурен Гюрджинян мырза, ЭСС бойынша Кеңесшінің координаторы
  - Сергей Балабенко, экология бойынша жергілікті сарапшы
  - Инспекция қызметкерлері
- Талқылауға арналған негізгі сұрақтар:
- тазартылған ағынды суларды Асса өзеніне ағызу, сапасы/классификациясы және тазартылған ағынды суларды ағызуға рұқсат беру,
  - суару үшін тазартылған ағынды суларды пайдалану,
  - сарқынды суларды тұндырғыштарды сақтау тоғандарына айналдыру.

Негізгі қорытындылар: Қадағалау қызметінде қойма тоғандары іске қосылатынын және тазартылған ағынды сулар суару және техникалық мақсаттарға (Асса қаласында тазартылған ағынды суларды ағызу уақытша шара болып табылады) пайдаланылатынын ескере отырып, Жобаға елеулі қарсылықтары жоқ.

ҚР Экология және табиғи ресурстар министрлігі Қоршаған ортаны реттеу және бақылау комитетінің Жамбыл облысы бойынша Қоршаған ортаны қорғау департаменті

Күні: 15.02.2024 ж

Қатысушылар: Арсен Латыпов мырза, департамент басшысы
Венера Кәрім ханым, «Жамбыл СУ» экологиялық бөлімінің қызметкері
Сурен Дюржинван мырза, ҚОЖЭС Кеңесшісінің үйлестірушісі
Сергей Балабенко мырза, жергілікті экологиялық сарапшы

- Департамент қызметкерлері.

- Талқылауға арналған негізгі сұрақтар :
- қолданыстағы тұндырғыштарда ағынды суларды дұрыс тазартпау, жер үсті және жер асты суларының ластануы,
  - ағынды қалдықтарды шығаруды бақылаудың компьютерлендірілген жүйесін енгізу;
  - Тараз қаласында жұмыс істейтін өнеркәсіптік кәсіпорындардың тазартылмаған өндірістік қалдықтарды қалалық кәріз жүйесіне рұқсатсыз төгу нәтижесінде азот пен фосфордың жоғары мөлшері.
  - жобаны іске асырудың бүкіл кезеңінде Департамент, «Жамбыл СУ» және Жобаның мүдделі тараптары арасындағы ынтымақтастық/өзара әрекеттесу.

Негізгі қорытындылар: Департаменттің «Жамбыл СУ» және Жобаның мүдделі тараптарымен, әсіресе өнеркәсіптік қалдықтарды коммуналдық кәріз жүйесіне шығаруды басқару тетіктерін құруға қатысты ынтымақтастық/өзара әрекеттесу жөніндегі жоғары міндеттемесі.

16.02.2024 жылы Тараз қаласының әкімдігі ҚОЖЭСӘБ жобасының мүмкіндіктерін талқылау үшін жобаның мүдделі тараптарын, соның ішінде қала әкімшілігінің, мемлекеттік органдардың және бизнес өкілдерінің өкілдерін қамтитын ҚОЖЭС жұмысының көлеміне арналған кездесу ұйымдастырды.

ҚОЖЭСӘБ жұмысының көлемі бойынша семинар

Күні: 16.02.2024 ж

Өткізу орны: Тараз қаласындағы әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорацияның бас кеңсесі
Қатысушылар: Төрайымы – Гүлнар Жауынбекова ханым, Тараз қаласы әкімшілігі басшысының орынбасары (Әкімнің орынбасары)
Медет Беркімбаев мырза, «Жамбыл СУ» директоры
Тараз қаласы әкімдігінің қызметкерлері
Қала/облыстық билік органдарының өкілдері
Жергілікті өнеркәсіптік кәсіпорындардың өкілдері

- Күн тәртібі:
- Кеңесші топ мүшелері
- Кіріспе сөз – Жауынбекова ханым
  - Жобаның мүмкіндіктерін, оның әлеуетін, ҚОЖӘС-ке қатысты тәуекелдерін, әсерлерін және артықшылықтарын таныстыру, - Сурен Дюржинван мырза (ҚОЖӘС Кеңесшісінің үйлестірушісі)

- Талқылауға арналған негізгі сұрақтар:
- Мәселелерді талқылау.
- қалалық ағынды сулардағы азот пен фосфордың жоғары деңгейі, егер шаралар қабылданбаса, Тараз қаласының тұрғындары азот пен фосфордың рұқсат етілген деңгейге дейін мөлшерін реттеу үшін қалдықтарды төгуге жоғары тарифтер төлейді;
  - коммуналдық қалдықтарды ластаудың ықтимал көздерін талқылау (жергілікті өнеркәсіп),
  - ағынды суларды тазартудың қазіргі тәжірибесінің қоршаған ортаға/қоғамның денсаулығына әсері,
  - ластанған өндірістік қалдықтарды шығару тәуекелдерін жою/жеңілдету мәселелері бойынша мүдделі тараптарды үйлестіру.

Зардап шеккен тұрғындарға Жобаның ҚОЖӘС негізгі әсерлері мен артықшылықтарын көрсету және олардың Жобаға қатысты көзқарастарын, алаңдаушылықтары мен күтулерін түсіну үшін 15.02.2024 жылы Жамбыл ауылдық елдімекенінде қоғамдық тыңдаулар өткізілді .

ҚОЖӘСӘБ бойынша қоғамдық талқылау

- Күні: 15.02.2024 ж
- Өткізу орны: Жамбыл ауылдық елдімекеніндегі жалпы білім беретін мектеп
- Қатысушылар: Төраға – Бақыт Садырбаев мырза, Жамбыл ауылдық округінің басшысы (Әкім)
«Жамбыл СУ» қызметкерлері
ҚОЖӘС Кеңесшілер тобының мүшелері
Жамбыл ауылының және оған жақын орналасқан елдімекендердің тұрғындары.
- Күн тәртібі:
- Алғы сөз – Садырбаев мырза,
  - Жобаның мүмкіндіктерін, оның әлеуетін, ҚОЖӘС-ке қатысты тәуекелдерін, әсерлерін және артықшылықтарын таныстыру – Арай Смағұл ханым (Кеңесшінің жергілікті сарапшысы),
  - Мәселелерді талқылау.
- Талқылауға арналған негізгі сұрақтар:
- тұрғындар тұндырғыштардан шығатын иіспен зардап шегеді,
  - тұрғындар жер үсті және жер асты суларының ықтимал ластануына алаңдайды,
  - тұрғындар ағынды суларды жеткіліксіз тазарту жұқпалы ауруларды тудыруы мүмкін деп санайды,
  - жалпы, Жобаға деген көзқарас оң.

3 Талқылауға арналған негізгі сұрақтар мен тақырыптар

ҚОЖӘСӘБ құжаттар пакеті 2024 жылдың 6 тамызында көпшілік үшін жарияланды. Ағылшын, орыс және қазақ тілдеріндегі ҚОЖӘСӘБ құжаттары ЕҚДБ веб-сайтында да⁵, «Жамбыл су» (Клиент) сайтында да бар.

ҚОЖӘСӘБ ақпаратты ашу процесінің бөлігі ретінде Консультант мүдделі тараптармен семинар ұйымдастырды және жергілікті тұрғындарды тарту үшін қоғамдық тыңдаулар өткізді. Бұл іс-шаралар Жобаның қоршаған ортаға және әлеуметтік әсерін талқылауға және жобаны жоспарлауға жергілікті перспективалардың ашықтығын және қосылуын қамтамасыз ету үшін мүдделі тараптар мен жергілікті қоғамдастықтан кері байланыс жинауға арналған.

Мүдделі тараптардың семинары 2024 жылдың 10 қазанында «Жамбыл су» мекемесінде өтті. Оған денсаулық пен қоршаған ортаны қорғауға жауапты қалалық және облыстық билік өкілдері қатысты.

ҚОЖӘСӘБ жария ету бойынша семинар

Күні: 10.10.2024

Өткізу орны: «Жамбыл Су» компаниясының конференц-залы

Қатысушылар: Төраға – Ермек Үсенбаев мырза, «Жамбыл су» АҚ директорының кеңесшісі, «Жамбыл су» басқармасы
Тараз қалалық аурулардың алдын алу және алдын алу басқармасының және Жамбыл облысы әкімдігінің экология департаментінің қызметкерлері
ЭСС кеңесші тобының мүшелері

Күн тәртібі:

- Кіріспе сөз – Үсембаев мырза
- Жобаның ерекшеліктерін, оның әлеуетін, ЭСС-ке қатысты тәуекелдерін, әсерлерін және артықшылықтарын таныстыру,
  - Сурен Гюржинян (ЭСС консультантының үйлестірушісі) және Артак Тер-Торосян (Экология жөніндегі Кеңесші Сарапшысы)
- мәселелерді талқылау.

Талқылауға арналған негізгі сұрақтар:

- өнеркәсіптік сарқынды суларды басқару жоспарын іске асыруда мемлекеттік органдар мен «Жамбыл су» кәсіпорнының қызметін үйлестіру мәселелерін талқылау;
- өнеркәсіптік сарқынды суларды талдау бойынша үшінші тарап зертханасы ретінде Денсаулық сақтау министрлігі Санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау комитетінің Ұлттық сараптама орталығының Жамбыл филиалын тарту;
- мемлекеттік қызметшілер 2024 жылдың 6 желтоқсанына дейін ашудың соңғы мерзіміне дейін ESIA пакеті бойынша жазбаша кері байланыс беруге шақырылды. Бұл ескертулер Жобаның қоршаған ортаға және әлеуметтік әсерін бағалау және барлық реттеу мәселелерінің шешілуін қамтамасыз ету кезінде ескерілетін болады⁷.

2024 жылғы 10 қазанда жалпы білім беретін мектеп ғимаратында Жамбыл ауылдық елді мекенінің (Жоба алаңына ең жақын елді мекен) тұрғындарына Тараз қаласындағы ағынды

⁵ <https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/esia/taraz-wwtp-modernisation.html>

⁶ <https://tarazsu.kz/2024/06/14/ovos/>

⁷ 11.11.2024 ж. жағдай бойынша «Жамбыл су» Компаниясы ешқандай жазбаша кері байланыс алған жоқ.

суларды тазарту қондырғысы жобасының экологиялық-әлеуметтік сараптамасының негізгі қорытындылары ұсынылды.

ҚОЖЭСӨБ жария ету бойынша қоғамдық талқылаулар

Күні: 10.10.2024

Өткізу орны: Жамбыл ауылындағы жалпы білім беретін мектеп

Қатысушылар: Төраға – Бақыт Садырбаев мырза, Жамбыл ауылдық округінің басшысы (Әкім)

«Жамбыл СУ» қызметкерлері

ҚОЖЭС Кеңесшілер тобының мүшелері

Жамбыл ауылының және жақын маңдағы елді мекендердің он үш тұрғыны (соның ішінде 7 әйел мен 6 ер адам)

Күн тәртібі:

- Кіріспе сөз – Садырбаев мырза,
- Жобаның ерекшеліктерін, оның әлеуетін, ЭСЖ-ға қатысты тәуекелдерін, әсерлерін және артықшылықтарын таныстыру – Арай Смағұл ханым (Кеңесшінің жергілікті сарапшысы),
- мәселелерді талқылау.

Талқылауға арналған негізгі сұрақтар:

- жобалық шығындарды бөлу;
- КТҚ құрылыс сатысында да, пайдалану сатысында да жұмысқа орналасу мүмкіндіктері;
- тазарту қондырғысын салуға бөлінген аумақ;
- суару үшін судың болуы (КТҚ тазартылған ағынды сулар),
- Жалпы, жобаға деген көзқарас оң.

4 **Өткізілген консультациялар қорытындысы бойынша нәтижелер мен шешімдер**

Мүдделі тараптар мен жергілікті тұрғындар көтерген негізгі сұрақтар, Ұлттық ҚОӘБ және ҚОЖӘСӘБ шеңберінде қарастырылған немесе әрі қарай әрекет етуді талап ететін бірқатар мәселелер төменде келтірілген.

1-кесте: Жобаның мүдделі тараптарымен көтерілген мәселелердің қысқаша мазмұны⁸

Жобаның мүдделі тараптарының тобы/категориясы	Жобаның ЭСС ашылу кезеңі	Көтерілген мәселе	Статус/Комментарий
ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің Жамбыл облысы бойынша ауруларды бақылау және профилактика департаменті	Ұлттық ҚОӘБ ақпаратты ашу	Санитарлық-қорғау аймағының (СҚА) шекарасын белгілеу және абаттандыру жөніндегі іс-шараларды нақтылау	Егжей-тегжейлі жобалау кезеңінде қарастырылады. Әзірленген қоныс аудару бағдарламасының негізінде Тіршілікті қалпына келтіру жоспарын (ТҚЖ) әзірлеу және жүзеге асыру талаптары және шараларды тексеру. Болашақ жаңа КТҚ (СҚА) шекараларында жерді пайдалануды шектеу үшін өтемақы 5-ТРП шеңберіндегі ЭСЖБ (5.2 тармақ) қарастырылған.
Жамбыл облысы әкімдігінің табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасы	Ұлттық ҚОӘБ ақпаратты ашу	Шығарындыларды бақылаудың компьютерлік жүйесін енгізуді қарастыру	Ұлттық ҚОӘБ кеңесшісімен қарастырылған. Тиісті өзгерістер ҚОӘБ ұлттық есебіне енгізілді.
		Төтенше жағдайларды басқару және жою шаралары туралы ақпарат жеткіліксіз	Ұлттық ҚОӘБ кеңесшісімен қарастырылған. Жазбаша жауап келесідей берілді: Төтенше жағдайларды басқару тазартылған ағынды суларды ағызуды бақылаудың автоматтандырылған жүйесін орнату арқылы жүзеге асырылуы керек. Төтенше жағдай туындаған жағдайда ағызу тоқтатылады.
		Экологиялық таза, суды үнемдейтін технологияларды, сондай-ақ қоршаған ортаға	Ұлттық ҚОӘБ кеңесшісімен қарастырылған. Жазбаша жауап келесідей берілді: Ағынды суларды ағызу

⁸ В соответствии с отзывами/рекомендациями, полученными от заинтересованных сторон Проекта

Жобаның мүдделі тараптарының тобы/категориясы	Жобаның ЭСС ашылу кезеңі	Көтерілген мәселе	Статус/Комментарий
		эмиссияларды азайту үшін техникалық шешімдерді енгізу.	суды өлшейтін құрылғылардың көмегімен жүзеге асырылады. Суды тұтыну және сарқынды суларды шығару журналдары жүргізіледі.
		Қалдықтарды қайта өңдеуді қамтамасыз ету, бұзылған және ластанған жерлерді рекультивациялау кезінде пайда болған қалдықтарды жолдарды, қорғаныс бөгеттерін және құрылыстарды салу кезінде толтырғыш материал ретінде пайдалану, сондай-ақ тыңайтқыш ретінде пайдалану.	Ұлттық ҚОӘБ кеңесшісімен қарастырылған. Жазбаша жауап келесі түрде берілді: Шөгіндіні/лайды компосттау және оны тыңайтқышқа өңдеу қарастырылған. Су төгетін кен орындары мен шөгу бассейндерін рекультивациялау/қалпын а келтіру, сондай-ақ ағынды алқаптар мен шөгу бассейндерінің астында орналасқан аумақтарды рекультивациялау/қалпын а келтіру бойынша ҚОӘБ есебін әзірлеу талабы ЖЖҚТ 1 аясындағы ЭСЖБ шеңберінде (1.5 тармақ) қарастырылған.
Экология және табиғи ресурстар министрлігінің Экологиялық реттеу және бақылау департаменті	Ұлттық ҚОӘБ ақпаратты ашу	Ағынды алқаптардың айналасындағы жер асты сулары ағынды ағынды сулармен ластанған. Жер асты суларына инфильтрацияны зерттеу	Ұлттық ҚОӘБ кеңесшісімен қарастырылған. Жазбаша жауап келесідей берілді: Жер асты суларының одан әрі ластануына жол бермеу мақсатында ағынды суларды тазарту қондырғысын салу және фильтрациялық кен орындарын рекультивациялау қарастырылуда. Ағызылатын кен орындарының айналасындағы жер асты суларының ластануы ЕҚДБ ҚОЖӘСӘБ 5.4.2 бөлімінде зерттеледі.
		Ағынды суларды жер үсті және жер асты су объектілеріне	Ұлттық ҚОӘБ кеңесшісімен қарастырылған. Жазбаша жауап келесідей берілді: Егжей-тегжейлі жобалау

Жобаның мүдделі тараптарының тобы/категориясы	Жобаның ЭСС ашылу кезеңі	Көтерілген мәселе	Статус/Комментарий
		ағызуға тиісті мемлекеттік орган берген экологиялық рұқсат болған жағдайда ғана рұқсат етіледі; Ассы өзеніне су жіберу үшін арнайы рұқсат қажет.	кезеңінде ағынды суларды ағызу үшін экологиялық рұқсат алу қажет. Жаңа Экологиялық кодекстің талаптарына сәйкес Компанияның экологиялық рұқсаттарын жаңарту талабы ЖЖҚТ 3 шеңберінде ЭСЖБ (3.1 тармақ) қарастырылған.
«Қазақстан Республикасы Су шаруашылығы комитетінің Су ресурстарын пайдалануды және қорғауды реттеу жөніндегі Шу-Талас бассейндік инспекциясы» мемлекеттік мекемесі.	ЕКДБ ҚОЖЭСӘБ ауқымын анықтау бойынша консультациялар	Тазартылған ағынды суларды негізінен суару және техникалық мақсатта пайдалану жоспарлануда (тазартылған ағынды суларды Ассы өзеніне жіберу мүмкіндігінше барынша азайтылуы керек).	ЭСЖБ (Жасыл жобаны қаржыландыру мониторингі жоспарының 11.1 тармағы) көзделген.
Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі Экологиялық реттеу және бақылау комитетінің Жамбыл облысы бойынша Экология департаменті	ЕКДБ ҚОЖЭСӘБ ауқымын анықтау бойынша консультациялар	Жобаның мүдделі тараптары арасында, әсіресе қалалық кәріз жүйесіне өнеркәсіптік сарқынды суларды жіберуді басқару тетіктерін құруда ынтымақтастық орнату.	«Жамбыл су» компаниясы директорының 15.04.2024 жылғы №84-Б бұйрығымен бекітілген Өндірістік сарқынды суларды басқару және мониторингілеу жоспарында (ӨСҚБЖ) қарастырылған. ЭСЖБ, 3.4 тармағын қараңыз.
Қоғамдық мүдделі тараптар	ЕКДБ ҚОЖЭСӘБ ауқымын анықтау бойынша консультациялар	Ағынды суларды тазартудың қазіргі тәжірибесінің қоршаған ортаға және халықтың денсаулығына әсері	ЕКДБ ҚОЖЭСӘБ-де көрсетілген (5.4.2, 5.7.2, 5.10, 5.20 тараулар)
Қоғамдық мүдделі тараптар	ЕКДБ ҚОЖЭСӘБ ауқымын анықтау бойынша консультациялар	Өнеркәсіптік ағынды суларды талдау бойынша үшінші тарап зертханасы ретінде Санэпидқадағалау комитетінің	Өнеркәсіптік сарқынды суларды басқару және мониторингі жоспарын (ӨСҚБЖ) жаңарту кезінде, егер «Жамбыл су» орынды деп тапса, ескерілетін болады.

Жобаның мүдделі тараптарының тобы/категориясы	Жобаның ЭСС ашылу кезеңі	Көтерілген мәселе	Статус/Комментарий
		Ұлттық сараптама орталығын тарту	ӨСКБЖ сілтеме ЭСЖБ (ЖЖҚТ 3 шеңберінде 3.4 тармақ) келтірілген.
Жоба алаңында орналасқан ауылдық елді мекендердің тұрғындары.	ЕКДБ ҚОЖЭСӘБ ауқымын анықтау бойынша консультациялар	Суару үшін СҚҚ-дан тазартылған сарқынды суларды жеткізу Жоба әсер еткен ауылдық елді мекендер үшін басымдық болуы тиіс.	ЭСЖБ (Жасыл жобаны қаржыландыру мониторингі жоспарының 11.1 тармағы) жаңарту жолымен есепке алынды. Жаңартылған ESAP міндеттемесі келесідей тұжырымдалған: Жыл сайынғы экологиялық және әлеуметтік есеп шеңберінде банкке "Жасыл" технологиялар мониторингінің келісілген индикаторлары бойынша прогресс туралы ақпарат беру: тазартылған ағынды сулардың көлемі (м³); өңделген тұнба көлемі (тонна); парниктік газдар шығарындыларын азайту (тСО ₂ -экв.); суару / өнеркәсіптік қажеттіліктер үшін пайдаланылатын тазартылған ағынды сулардың көлемі (муз). Техникалық мүмкіндік болған кезде және тиісті уәкілетті органдармен келісе отырып, сүйекке іргелес ауылдық жерлерде ауыл шаруашылығы жерлерін суару үшін тазарту құрылыстарында тазартылған суды пайдалануға басымдық беру.